

„Oly korban éltem én e föld
mikor az ember úgy elaljasult,
hogy önként kéjjel ölt, nemcsak parancsra,
s míg ballhitekben hitt s tájtékzott téveteg,
befonták életét vad kényszerképzetek.”
(Radnóti Miklós: Töredék)

Dr. Hadnagy Imre József

A TERRORFENYEGETETTSÉG A KISZÁMÍTHATATLAN PUSZTÍTÓ AKCIÓK HÍRNÖKE

A terrorizmus igazi arca, harc a terrorizmus ellen

Bevezetés

A magyar irodalom egyik legnagyobb - mártírhalált halt - költőjének sorai figyelemre méltóak. A fasizmus embertömegek számára hozott mérhetetlen szenvedést, milliókat tett szerencsétlenné, küldött tömegsírba, de sokaknak még ennél rettenetesebb utat is talált, ami gázkamrába vezetett. Napjainkban a terrorizmus - a korabeli fasizmushoz hasonlóan - mérgezi az emberiség életét. A terroristák „szabadonfutását” minden eszközzel meg kell fékezni – és ehhez legyen mementó a költő gondolata, mert a föld népeit meg kell menteni a fasizmushoz hasonló katasztrófáktól.

A terrorfenyegetettség - a mindennapokat beárnyékoló világjelenség - adott időben, és helyen való veszélyességének fokát egzakt módon nem lehet mérni, csak sejteti egy lehetséges, szándékos, pusztító akciók bekövetkezését. A terrorfenyegetettséget egy mai divatos kifejezéssel „aszimmetrikus” veszélynek is nevezik, mert vele szemben nem lehet a fenyegetettség ellentettjével fellépni.

A terroristák megjelenése, fellépése – az általuk kiszemelt fél szemszögéből – véletlenszerű. A legjobb kondíciókkal rendelkező felderítő szervezetek sem tudnak kellő időben információval szolgálni a közlegő „veszedelemről”. Az új évezred leghírhedtebb terrorista akciói: a New York-i World Trade Centre lerombolása (**1. kép**); egy moszkvai színházban történt tragikus események; az Észak-Kaukázus-i Beszlán város iskolásainak és szüleinek a katasztrófája (**2. kép**); a madridi vonatrobbanás; a londoni metróban történt robbantások; az izraeli öngyilkos merényletek; a törökországi szállodák felrobbantása, és egyebek teljességgel alátámasztják a terror kíméletlenségét, megjelenésének kiszámíthatatlanságát.

A terrorakciókat követően bőven akad tennivalója a rendőrségnek, tűzoltóknak, mentőknek, a végrehajtott cselekménytől függően a polgárvédelemnek, katonaságnak, egyéb szervezeteknek. Tulajdonképpen a társadalmi élet sok szereplője érintettje lehet „egy ilyen ügynek”, vagy mint szenvedő fél, vagy mint mentő, felszámoló, és egyéb feladatot végző.

A hivatalos szervek véleménye szerint - hazánk lakosságának nagy megnyugvására - nálunk nincs terrorveszély. Az óvatosság azonban nem árt, mert a terrorizmus kiszámíthatatlan. Nem szabad elfelejteni, hogy országunknak címezve is érkezett már fenyegetés, éppen a külföldi – iraki - katonai szerepvállalás miatt. Így a terrorfenyegetettség számunkra sem ismeretlen.

Az előzőekből következően a terrorfenyegetettség nagyfokú tettekeszséget kíván a hazai katasztrófavédelemtől is, az alárendelt szervezeteitől - a tűzoltóságtól és a polgári védelemtől. Az is nyilvánvaló, hogy kis esély van egy terrorista akciók meg-

előzésének, de a gyilkos akciókat követő „utómunkálatokban” szerepet kap a katasztrófavédelem is.

Ez az írásmű a terror, a terrorista akciók természetrajzát igyekszik teljesebbé tenni, illetve a terrorizmus elleni harc szükségességét hangsúlyozva ennek a harcnak a nehézségeit elemzi, annak tükrében, hogy mára a terrorizmus nemzetközivé, és az egész világot fenyegető veszedelemmé vált. Nem kizárt, hogy hozzájárulhat a terrorista akciók megelőzését szolgáló hatékony intézkedések körének bővítéséhez.

Háború, világháború; terrorizmus, világégés

A háború és a terrorizmus¹ rokon természetű cselekmények, jellemrajzuk sok hasonlóságot mutat. A történelemben lezajlott **háborúk** nagy része a Föld egy-egy kis részére terjedt ki (országrészekre, néhány országra, kontinens részre, régióra korlátozódott). Amikor az érdekek konfliktusa, az ellentétek annyira kiéleződtek, hogy azok egy vagy több kontinensre kiterjedtek, és már politikai eszközökkel kezelhetetlenek lettek, akkor a fegyverek kaptak „szót”, az államszövetségek, társadalmi rendszerek, világuralomra törők ellenségeskedése **világháborúba** torkollott. (Az emberiség történetében immár két alkalommal.)

A **terrorizmus** egy arcnélküli, a békés világ mételyeként, elsősorban retteget, félelmet, szenvedést hozó, a pusztítóeszközök egész arzenálját felvonultató „fenevad hadviselésként” mérgezi világunkat. A mai megjelenési formájában sok mindenben hasonlít az „országreszek háborújára” (és jóval a háborús küszöb alatti fegyveres küzdelemre), ugyanis egyidejűleg – mégha egymástól jelentős távolságra, azonos időben végrehajtott terrorakciókról is van szó - a világnak csak nagyon kis szeletében jelenítenek meg „hadiállapotot”. A terrorcselekmények „szelídebb” formája a túszejtés (a jelző használata azért lehetséges, mert még ilyenkor van remény az emberéletek megmentésére). A legdurvább módja talán a „kamikázakció” (az öngyilkos merénylet, repülőgép vagy robbanószerrel teli jármű célpontra irányítása, majd a becsapódáskor robbanása), amely a rombolás mellett - kevés kivételtől eltekintve - mindig emberéleteket is követel. A terrorakciókban, de az öngyilkos akciókban szinte kivétel nélkül minden esetben ártatlan emberek is áldozatul esnek, az emberi veszteség elkerülésének elvi lehetősége nagyon kicsi. Felvethető, ha a nemzetközi terrorakciókban a nukleáris eszközök korlátlanul „szót kaphatnak”, akkor módszeresen elpusztul a világ, egy világra kiterjedő katasztrófa következik, egy újabb világháború robban ki, amit **világégésnek** is lehet nevezni. Talán ez egy újabb, az eddigieknél pusztítóbb világháború lenne? És ez a katonai elméletben korábban nagy szerepet kapott atomháború rémét éleszti fel!

A **háború-világháború, terrorizmus-világégés** szópárok használata nem öncélú. Amíg a háború, világháború kirobbanásának, kirobbantásának voltak és vannak érzékelhető előjelei (még a villámháborúk esetében is), addig a terrorista cselekményeknél ez így nem mondható el, ott – esetleg bizonyos balsejtelmeket követően, vagy többszörös áttételen keresztül sok esetben videofelvétel nyilvánosságra hozatalával közvetített fenyegetés után - egy kész helyzettel találjuk szembe magunkat. A háborúkat az emberiség - józanul mérlegelve a helyzetet - képes megelőzni, hacsak valaki az erőfölénnyel nem akar visszaélni, vagy gazdasági érdekből éppen azzal akar élni. A XXI. században a háborúk megakadályozásának minden feltétele adott, tehát azok elkerülése egy békés világot szülhetne. A feltételezés csak egy ideális helyzetet vetít elénk, mert korunk rákfenéje a terrorizmus megmérgezi ezt a nyugalmat. A terrorcselekmények kiszámíthatatlanok (annak idején senki nem számolt a 2001. szeptember 11-én bekö-

¹ A tanulmány annak a pályaműnek a rövidített változata, amely a MHTT 2004 évi pályázatán III. díjat nyert.

vetkezett eseményekkel), megelőzésük elvileg lehetséges, de ennek valószínűsége sokkal kisebb, mint a háborúk esetében, még akkor is, ha az arra illetékesek sokkal több energiát fordítanak erre, éberebben őrködnek a „vártán”. Arra sincs garancia, hogy ne a világ számtalan részén egyidejűleg kerüljön sor ilyen akciókra. A terrorizmus ellen folyó önvédelmi harc nem teljesen reménytelen, de még sok esztendő telik el sikeres megvívásáig, ehhez azonban a világnak kezdeményezően kell vele szemben fellépni. Az anyagi áldozatok tetemesek lesznek, a kiadások felbecsülhetetlenek, minden kétséget kizáróan a 100 milliárdos kategóriába esnek.

A terrorizmus megelőzése sokkal bonyolultabb dolog annál, mint ami az első közelítésben látszik. A terrorizmus hátterében politikai, társadalmi, gazdasági okok, és érdekellentétek állnak. A globalizáció és a terrorizmus, mint világjelenség között bizonyára szoros összefüggés is van. A legegyszerűbb dolog az lenne, ha az égető politikai, gazdasági, társadalmi ellentétek – bizonyos erőfeszítések árán - megoldódnának, és a dolog önmagától nyugvópontra jutna. Ez azonban nem ilyen egyszerű, a történelem már sokszor bizonyította, hogy az érdekellentétek megoldása, az ellentétek feloldása lassú folyamat, és ha az a fegyverek zajától hangos, akkor sem biztos, hogy igazi megoldást hoz. A dolgot még bonyolítja, ha az érdekeltek valódi megoldásra nem is mindig törekednek, mert a status quo valamelyik fél számára előnyösebb.

A továbbiakban érdemes áttekinteni a béke, biztonság, háború, világháború, terrorizmus, világégés fogalmát; ezek tükrében a béke, biztonság, háború, és a terrorizmus viszonyát vizsgálni, közben megfogalmazni azokat a gondolatokat, amelyek a terrorizmus természetrajzát teljesebbé teszik. Ezt követően átgondolni, hogy napjaink kihívásának tükrében a háborúkról alkotott elmélet felülvizsgálatra szorul-e? A terrorizmus elleni fellépés, a terrorizmus által folytatott és az ellene folyó háború egy új kategóriát képvisel-e?

A **béke** a világnak, államoknak, társadalomnak, embereknek, az egyénnek, természetnek az alapállapota – kellene, hogy legyen! Meghatározására néhány példa. „*Nyugalmas állapot, békés viszonyok, amelyet nem zavar meg viszálykodás, politikai, társadalmi harc, ellenségeskedés.*”² „*Valakinek, vagy valaminek nyugodt, csendes, zavartalan (lelki)állapota; a test vagy a lélek, a kedély, a lelkiismeret nyugalma, egyensúlya; békeség, zavartalanság, bántatlanság.*”³ „*A természetnek, a magánynak a lelket megnyugtató csendessége.*”⁴

Ezek a meghatározások különleges viszonyokat tükröznek. A mai rohanó világban a földgolyó talán egyetlen szegletében sem lehet ilyen idealizált helyzettel találkozni. Igazából már a napi események is megtörik az egyén békéjét, nyugalmaát a modern híradó eszközök (TV, rádió, világháló, stb.) által nyújtott sokoldalú tájékoztatásnak köszönhetően. Az egyébként békeséges emberek békétlenségét is felkeltik, fantáziáját működtetik, idegeit felborzolja azok az események, amelyekről naponta értesül az elektornikus sajtóból, az újságokból, vagy amikor a TV-ben (moziban) vetített erőszakos cselekményekkel megáldott filmek nézésekor szembesül. Gyakorta még a mesefilmek is erőszakos cselekményekkel vannak átítatva. Nem tudni, miért kell már gyermekkorban az agresszivitással megismerkedni?

Az emberiség kénytelen szembesülni azzal, hogy napjainkban már nem is tartoznak a különlegességek közé a fegyverropogástól hangos terrorcselekményekről, eseményekről szóló híradások. Nagy sajnálattal, de bátran ki lehet jelteni, hogy ezek az erőszakos, embertelen, emberáldozatokat követelő események a „békés hétköznapok” részévé váltak, sorozatosan törnek meg a hétköznapok csendjét.

A Hadtudományi Lexikon katonai szemmel nézve a világot, ideális békét feltételezve a következőképpen fogalmaz: „*A béke az államok és népek közötti olyan állapot és*

²A magyar nyelv értelmező szótára. I. Akadémiai kiadó. Budapest. 1984. 488. oldal. (2.)

³U.o.489. oldal (3.)

⁴U.o.489. oldal (4.)

*a kapcsolatok kialakítása, amely kizárja a fegyveres erőszak alkalmazását, a katonai konfliktust és a háborút, mint a politikai célok elérésének eszközét. A béke lehetősége a legalapvetőbb emberi jog.*⁵

A megfogalmazás szerinti idealizált helyzetben, béke idején nem lehetnének fegyveres konfliktusok, fegyveres cselekmények, de a terrorizmus a settenkedő veszedelem, ezzel mit sem törődik. A háttérben az vezérli, hogy a „békébe ájult világban” sokkal zavartalanabban készítheti elő, és hajthatja végre akcióit. A terroristák fegyvere - természetéből eredően - rettenetes hatású eszköz, de úgy tűnik, hogy politikai, gazdasági problémák megoldására eddig alkalmatlan volt. Legalábbis eddig ezt a szerepét nem töltötte be. Amikor azonban szervezetté válik, az egész világot behálózza, egyre nagyobb hatóerejű fegyvereket birtokol vajon megváltozik-e ez a helyzet? Vajon az emberiség enged-e addig fajulni a dolgokat, hogy a terrorszervezetek a világra kiterjedő fegyveres akcióikkal, a félelmetes fegyverekkel való zsarolással igyekezzenek magvalósítani kitűzött céljaikat?

A terrorizmus természetéből fakad, hogy a meglepetésre épít, egy adott cselekmény bekövetkezésére utaló jelek rejtésére kínosan ügyel, mint eddig is sokszor „kihagyja a szótárából” a korrekt viselkedést, ha váratlan akcióként nagyhatású fegyvert alkalmazhat, ezt béke idején is zavartalanul megteheti. Amíg a világ józanabb része ura a helyzetnek, addig a „terroristakatasztrófa” veszélye elvben csekély. Szerencsére napjainkban még a békét csak a helyi akciók mérgezik. A dolgok ilyen állása esetén még nem késő nagyon komolyan venni a terrorizmust, ellene minden eszközzel fellépni. Ha a világnak ez határozott szándéka, akkor ezt a törekvését tömegesen támogatni kell. Feltehető azonban a kérdés, vajon elég gyorsan tesznek-e meg mindent az illetékesek ennek a veszedelemnek a megállítása érdekében? Emlékezzünk! A fasizmus is hasonló fenevad volt, de ha azt is idejében megállították volna, akkor nagyon sok szenvedéstől menekült volna meg a világ.

Abszolút **biztonság** nem létezik. A biztonság fogalma különféleképpen fogalmazható meg. Az ideálshoz legjobban közelítő: „*A dolgoknak, életviszonyoknak olyan rendje, olyan állapot, amelyben kellemetlen meglepetésnek, zavarnak, veszélynek nincs, vagy alig van lehetősége, amelyben ilyentől nem kell félni. ... Valakinek, valaminek – veszélytől, kártól, jogtalan beavatkozástól, bántódástól való – védett állapota, helyzete. Védelem, oltalom*”⁶. A biztonság komplex fogalomként, olyan állapotot tükröz, amikor kizárható, vagy biztonságosan kezelhető a bekövetkező veszély, és adottak az ellene való eredményes védekezés feltételei.

Katonai szemmel nézve a biztonság az: „*ha békében nincs külső támadási veszély, a belső rend szilárd, kezelhetők a kockázatok, kihívások, a lakosságnak, ... az egyes állampolgároknak lehetőségük van a progresszív irányú fejlődésre, a boldogulásra, az érvényesülésre. Válsághelyzetben megvannak a konfliktus kezelésnek, ... az élet normalizálásának lehetőségei; háború, fegyveres összeütközés (katonai konfliktus) idején pedig adottak a fokozatos visszafejlesztés, a korlátozás, az eredményes védekezés, a személyi és anyagi károk, ártalmak és veszteségek elviselhető szinten tartásának, a nemzeti túlélésnek, az állami szuverenitásnak és a működőképességnek a feltételei.*”⁷

A terrorizmus a maga eszközszerével, alattomos megjelenési módjával képes megtörni a népek békés életét, kérdésessé tenni biztonságát. Sajnos napjainkban a meglepetésszerű felbukkanásával, pusztító eszközeinek alkalmazásával együtt járó zavarok, az ellene való védelem nehézkessége, vagy lehetetlen volta miatt a biztonságot fenyegető reális veszély békében, válsághelyzetben, háborúban (fegyveres összeütközésben, katonai konfliktusban) egyaránt. A fogalmakban leírt állapot a terrorista akció(ka)t követően helyreállítható, a veszteségeket leszámítva a normális élet feltételei

⁵Hadtudományi lexikon. A-L. Magyar Hadtudományi Társaság. Budapest. 1995. 127. oldal.

⁶A magyar nyelv értelmező szótára. I. Akadémiai kiadó. Budapest. 1984. 642. oldal. (1.)

⁷Hadtudományi lexikon. A-L. Magyar Hadtudományi Társaság. Budapest. 1995. 144. oldal.

biztosíthatók, de a következő terrorista „csapás” a maga váratlanságával ugyancsak elháríthatatlan lehet.

A **háború** a világnak, államoknak, társadalomnak rendkívüli állapota. „*A háború érdekeket megvédeni, céljait békés úton elérni már nem tudó, vagy nem akaró államok közötti érdekellentétek, konfliktusok feloldásának fegyveres módja.*”⁸ „*A háború a politika folytatása más, erőszakos eszközökkel (Clauzewitz). A mindennapos szóhasználatban az államok fegyveres összeütközése, amikor a politikai célok elérése érdekében hadra kelnek a fegyveres erők a legfőbb és leghatalmasabb erők, de emellett folytatódik a küzdelem gazdasági, politikai, diplomáciai és más területeken is. ... A háború jogi fogalmát a nemzetközi szerződések nem tartalmazzák, de azt igen, hogy az államok egymás közötti kapcsolatában csak egyetlen törvényes állapot létezhet: a béke állapota.*”⁹

A példaként vett megfogalmazások annyiban összecsengenek, hogy a háború ismérvének tekintik a fegyveres küzdelmet. A második idézetből kiderül, hogy a fegyverek mellett a háborúban szót kapnak a politikai, gazdasági, diplomáciai eszközök is. Az is szembeűnő, hogy az utóbbi a békés államközi kapcsolatokat tekinti egyetlen törvényes és jogszerű állapotnak, mert ez a történelemben nem mindig volt így. Az ENSZ alapokmánya nem ismeri a háborút, jogszerűnek csak a nemzetközi felhatalmazás alapján történő fegyveres fellépést fogadja el, az Alapokmányban foglalt esetekben.

Valamikor nem számított eretnek gondolatnak az, hogy a háború (mármint a fegyveres küzdelem) megtisztítja a világot, megszabadítja a posványtól az emberiséget. A háborúkat az emberiség természetes állapotának tekintették, amely megoldja a sorsfordító dolgokat, az országok létét, a közöttük levő ellentéteket. A békét a háborúk közötti csendes időszaknak, ideiglenes állapotnak tekintették, amikor mód volt a következő fegyveres küzdelemre való felkészülésre. A háború elkerülhetetlenségének elvéből kiindulva elődeink arra törekedtek, hogy a háború szabályait egységes rendszerbe foglalják, és azt a világ országai el is fogadják. Ez történt 1899.-ben az I., 1907.-ben a II. hágai békekonferencián.¹⁰

A XX. század két nagy háborúja rádöbentette az emberiséget arra, hogy a nemzetközi politikai tevékenység középpontjába a békéért és a biztonságért való küzdelmet kell állítani. A háborút minden eszközzel el kell kerülni, ki kell iktatni az emberiség életéből. A világ legoptimistább politikusai komolyan is gondolták, hogy a fegyvereket végképp el lehet némítani. A XX. század végi és a XXI. század eleji fegyveres konfliktusok azonban ezt megcáfolni igyekeznek.¹¹

A terrorizmus a maga háborúját szinte kizárólag csak fegyverekkel (pusztító eszközökkel) vívja. Nem sajátja más területeken - gazdasági, politikai, diplomáciai területen „megmutatni magát.” „A terrorizmus nagyjai” – ha értesültek is róla, vagy olvasták – nem eléggé vésték emlékezetükbe az I. és II. hágai békekonferencián jegyzőkönyvbe foglaltakat, a genfi konvenciók anyagát. A Clauzewitz-i gondolatból azonban az erőszakos eszközök alkalmazásának lehetőségét mindenhatóvá tették. A fegyveres cselekmények végrehajtását a társadalom normális állapotának tekintik, a békés hétköznapiakat pedig a következő akció előkészítésére használják fel.

Az ENSZ Alapokmányának 51. cikkelye annak az államnak a háborúhoz való jogát elismeri, amelyet megtámadtak, így az jogszerűen alkalmazhat fegyveres erőszakot a támadóval szemben. Ennek kapcsán felvetődik a kérdés, vajon a terrorista szervezetek jogszerűen alkalmaznak-e fegyveres erőszakot? A válasz eléggé egyértelműen nem. Ugyanis ezek a szervezetek nem egy államot testesítenek meg. Az idézett cikkely szerinti megtámadásuk csak egy fikció lehet, mert nem ismert, hogy kit kellene megtá-

⁸Akadémiai Kislexikon A-K Akadémiai kiadó. Budapest. 1989. 701. oldal.

⁹Hadtudományi lexikon. A-L. Magyar Hadtudományi Társaság. Budapest. 1995. 427. oldal

¹⁰Hadtudományi lexikon. A-L. Magyar Hadtudományi Társaság. Budapest. 1995. 127. oldal.

¹¹U.a. m. e.

madni, ugyanis a terroristák mindig rejtőzködnek, mindig illegalitásban vannak. A terrorista szervezetek nem képeznek sem fegyveres erőt, sem fegyveres testületet, sokkal inkább „sötétben bujkáló fegyveres hordának tekinthetők”, mert az akcióikat megelőzően – szinte kivétel nélkül minden esetben - nem nyíltan viselik fegyvereiket, az egyenruha, vagy egy különleges jelzés nem különbözteti meg őket a békés emberektől. Sokkal inkább az a helyzet a jellemző, hogy ők támadnak és az ellenük való fegyveres fellépés viszont jogszerű.

Az ENSZ Biztonsági Tanácsa meghatározott esetekben fegyveres fellépést rendelhet el háború megakadályozása, háború lezárása, a háború tilalmának betartása, a béke-teremtés érdekében. A szövetséges haderő afganisztáni, iraki fegyveres fellépése esetében, annak jogszerű volta – a hatalmon levők terrorizmust támogató magatartása, tiltott vegyi fegyverek gyártása, felhalmozása – egyértelműen kizárja a nevezett államok háborúhoz való jogát. Egy terrorista szervezetnek, terrorizmust támogató államnak egyáltalán nem lehet jogalapja fegyveres fellépésre, mert ehhez nemzetközi felhatalmazást sem eddig nem kapott, és ezután sem fog kapni. Ennek ellenére naponta vagyunk tanúi a terroristák gyilkos, romboló akcióinak, a túszejtésnek, stb. Az USA és szövetségesei iraki fegyveres fellépésének jogszerűségével kapcsolatban tett ENSZ Főtitkári nyilatkozat ismeretében is meg lehet erősíteni, hogy a terrorista szervezetek jogalap nélkül hajtják végre akcióikat Irakban. Egy gondolattal ezt még kiegészítve, az USA helyzetmegítélése Irak esetében egyre inkább tévesnek bizonyul. Célszerűbb lett volna az erőket, eszközöket az al-Kaida szétzúzására használni, annál is inkább, mert az al-Kaida jelenléte az iraki ellenállásban többszörösen bizonyítható.

Még egy fontos dolgot szóba kell hozni a hadijogot. „*A nemzetközi jog részeként ez a hadviselés módjára, eszközeire, valamint a hadicselekményekkel érintett meghatározott személyek és dolgok védelmére vonatkozó mindazon nemzetközi szerződések és szokásjogi normák összessége, melyeket a hadviselő feleknek a háború (a fegyveres összeütközés) során meg kell tartaniuk.*”¹²

A hadviselés módjára és eszközeire a hágai egyezmények és nyilatkozatok vonatkoznak. A háború áldozatainak védelmére vonatkozó humanitárius szabályozás a genfi jegyzőkönyvekben és kiegészítő jegyzőkönyvekben kapott nyilvánosságot. A nevezett dokumentumok fő vonalakat teszik egyértelművé:¹³

- A hadviselőknek közös érdeke a háborúval együtt járó pusztítások korlátozása.
- A háború (fegyveres összeütközés) ne okozzon több kárt és szenvedést, mint ami a győzelem kivívásához (agresszió elhárításához) elegendő.
- A háború megelőzése egyetemes emberi érdek, de ha mégis kitör, akkor a háborús felekre vonatkozóan szabályozni kell a magatartást, az alkalmazható fegyvereket és hadviselési módokat, a veszélyeztetett személyek életének, egészségének, a létfenntartási javaknak, kulturális értékeknek minél nagyobb mérvű megóvását.

A nemzetközi hadijog érvényes szabályokat tartalmaz, elveket fogalmaz meg és azok annak ellenére érvényesek, hogy az ENSZ a háború kirobbantását nemzetközi bűncselekménynek minősítette. A fegyveres összeütközések, fellépések nem történhetnek öntörvényűen csak a hadijog szabályainak betartásával. A hadijog alapelvei:¹⁴

- *Általános érvényűség elve*, mely szerint a hadijog szabályait mind a támadó, mind a megtámadott köteles betartani.
- *Megkülönböztetés elve*, mely szerint a harcselekmények során különbséget kell tenni a polgári személyek és harcosok, valamint a polgári javak és katonai

¹²Hadtudományi lexikon. A-L. Magyar Hadtudományi Társaság. Budapest. 1995. 453. oldal.

¹³Hadtudományi lexikon. A-L. Magyar Hadtudományi Társaság. Budapest. 1995. 127. oldalon a hadijog címszó alapján.

¹⁴ U.a.m.e.

célpontok között. A támadások, a harc csak a szemben álló fegyveres erők, azok harcosai, valamint katonai célpontok ellen irányulhatnak.

- *Arányosság elve*, mely szerint a katonai célpontok ellen csak olyan támadások indíthatók, amelyek a polgári személyek és javak körében nem okoznak aránytalanul nagyobb veszteséget, amely meghaladná a közvetlen és várt katonai előny mértékét.
- *A hadviselés módjai és eszközei korlátozottságának elve*, mely szerint a hadviselők nem alkalmazhatnak a nemzetközi szerződésekben tiltott fegyvereket, harceszközöket, tekintettel a felesleges károokra, és szükségtelen szenvedésre.

A modern hadijog új elveket is képvisel:¹⁵

- Az emberiség fennmaradásnak (túlélésének) elsődlegessége.
- Az emberi környezet megóvása.
- Azon fegyverek betiltása, amelyek nem tesznek különbséget katonai és polgári célpontok között.

Egy fegyveres konfliktusban a hadijog elveinek betartását nehezíti, ha a felek, vagy a felek egyike nem részese a konvencióknak, a fegyverzet korlátozó egyezmények valamelyikének. A nemzetközi jog a háborús bűnök üldözését rendeli el, és azokat a nemzetközi törvényszék illetékességébe utalja. Az államok saját törvényhozásuk által szereznek érvényt az egyezmények betartásának, valamint a hadijog elveinek érvényesítésére.¹⁶

A hadijog elveinek, az I. és II. hágai békekonzferencián jegyzőkönyvbe foglaltak, a genfi konvenciók anyagának ismeretében egyértelmű, hogy a terrorizmus sokszorosan megsérti az abban foglaltakat. Jószerevével csak egy dolog az amiben nem „sáros” a viszonyosság kérdésében. A hadijog normáinak érvényesítése viszonyossághoz van kötve, tehát ha valaki nem részese valamely egyezménynek, akkor annak rendelkezéseit nem kötelező betartania. Ez azonban a felelősöket nem mentesíti az emberiség elleni gaztetek, a bűncselekmények miatti felelősségre vonás alól. A terrorista szervezeteket a világ országai nem fogadják el legitim szervezeteknek. Sok országában ezt a látszatot megtartják, de támogatják és megtűrik jelenlétüket. A terrorista szervezetek az előzőekből fakadóan nem lehetnek, és nem is részesei egyetlen konvenciónak sem. Valamely konvenció elfogadása egyúttal azt is jelentené, hogy az adott terrorista szervezet(ek) kilépne (kilépnének) a sötétből, az illegalitásból, ez azonban nem egyeztethető össze a terrorizmus természetével.

„*A világháború az emberiség nagy részét érintő háború.*”¹⁷ Ugyanez katona szemmel: „*A világháború államkoalíciók földrészeket átfogó küzdelme fegyveres erők alkalmazásával. a világháborúban a világ országainak többsége részt vesz, és az hatalmas területeket érint. A világháború folyamán az államok jelentős politikai, gazdasági célokat tűznek maguk elé, s a küzdelem minden fajtájának (fegyveres, politikai, gazdasági, ideológiai) felhasználásával igyekeznek azokat elérni.*”¹⁸

A terrorizmus által végrehajtott cselekmények - a világháború Katonai Lexikonban foglalt ismérvei szerint – egyidejűleg földrészeket érinthetnek, a világ számtalan országában megtörténhetnek, a küzdelem egyetlen eszközét a fegyvereket bevetve félelmet keltenek. Valóban ez alapján a terrorizmus nem világháború, de világméretű küzdelem az ész és az értelem (az emberiség józanul gondolkodó része), valamint „az elvakultság” (terrorista szervezetek) között.

A **terrorizmus** fogalmi meghatározása elég nehéz. A különféle lexikonok, szakönyvek a lényegét tekintve azonosan értelmezik. Nézzünk rá néhány példát. A

¹⁵ U.a.m.e. 454. oldal.

¹⁶ U.a.m.e. 454. oldal

¹⁷ A magyar nyelv értelmező szótára. VII. Akadémiai kiadó. Budapest. 1980. 420. oldal.

¹⁸ Hadtudományi lexikon. M-ZS. Magyar Hadtudományi Társaság. Budapest. 1995. 1432. oldal.

„terrorizmus fr (<latin) rémuralom, terror.¹⁹ A terror (latin): egészen az ember megsemmisítéséig menő erőszak alkalmazása; rémuralom; a rémület és megfélemlítés légköre; erőszak hatalmaskodás.”²⁰ „Az erőszak és a megfélemlítés kíméletlen eszközeivel élő hatalmaskodás; erőszakoskodás.”²¹ „A terror kifejezésnek latin eredete van (terroris, m. – ijedség, rémület, rémhir). Az idők során jelentése változott, napjainkig az erőszakot, fenyegetést, félelmet és borzalmat testesíti meg. Az alapvető erőszakhoz képest a terror specializálódott módszereiben eldurvult és kegyetlen formában jelentkezik.”²² „A terror és terrorizmus mögött mindig valamilyen leszámolási, visszacsapási, megfélemlítési szándék húzódik meg és ehhez elengedhetetlenül társul egy politikai, ideológiai vagy vallási eszme, amely az erőszak legitimációjául szolgál.”²³

Ezek a megfogalmazások egyértelművé teszik a terrorizmus lényegét azt, hogy a terrorizmus, a terrorakciók jogellenes cselekmények, illetve olyan – elsősorban pusztító (romboló) eszközöket is alkalmazó – fellépések, amelyek a fegyveres küzdelemben nem szokásosak, nincsenek összhangban a hadviselésre – évszázadok alatt kicsiszolódott normákkal, az arra vonatkozó nemzetközi egyezményekkel.²⁴

A terrorizmus, a terrorcselekmények mindegyike az emberiség elleni gonosztettnek számít, az emberek, népek megfélemlítésének, rettegésben tartásának eszköze, a társadalmi élet egy szükségtelen jelensége. Korunknak ez a torz jelensége, ha itt-ott „feltűnik”, megmérgezi a társadalmi élet minden területét, a maga valóságában az emberi életek kioltásával, fizikai romboló hatásával félemlíti meg az embereket, tartja rettegésbe a népeket, az országok egy részét, vagy esetleg az egész világot.²⁵

A terrorizmus mindenható urai a saját „gárdát” sem nagyon tisztelik. Több országban a fiatalokat tudatosan készítik fel az „önfeláldozásra”. Az adott egyházak közreműködésével az örök földöntúli étellel kecsgettik őket, mint nemzeti hősokeket. A fiatalok a lelki felkészítést követően bátran áldozzák fel magukat az öngyilkos akciókban. (A japán kamikazek alkalmazták ezt a harcmódot, napjaink követendő példájaként.)

A terrorista cselekmények elleni fellépés egy-egy ország esetében össznemzeti, ösztársadalmi ügy. A terrorizmus nemzetközivé válása egyértelművé teszi, hogy az ellene való küzdelem az országok világméretű összefogását, együttműködését követeli meg. A terrorizmus elleni hatékony harc, mint komplex feladat és tevékenységi rendszer, feltételezi és megköveteli a fegyveres szervezetek aktív közreműködését is, de azt is hangsúlyozni kell, hogy a rendőrségre, a nemzet- és katonai biztonsági szolgálatokra, a katasztrófavédelemre, államhatalmi szervekre is nagy volumenű feladatok hárulnak.²⁶

Nem lényegtelen a terrorizmus és az érdekek kapcsolatának a kérdése. Egyébként erre a kapcsolatrendszerre ebben a tanulmányban már többször is volt utalás. Ha terrorcselekményeket alaposan vizsgálat alá vesszük joggal tehetők fel hasonló kérdések, mint - mi volt a kiváltó ok, mi volt a cél, kinek állt érdekében, kit akartak megfélemlíteni, mit akartak tudatosítani, stb.? A történelemben voltak un. „magányos farkasok”, akik első megközelítésben úgy tűnik csak öncélúan hajtottak végre gyilkosságokat, merényleteket, stb., az alaposabb vizsgálat ezt a feltevést nem mindig támasztaná alá.²⁷

¹⁹Bakos Ferenc: *Idegen szavak és kifejezések szótára*. Akadémiai kiadó. Budapest. 1986. 846. oldal.

²⁰U.o. 846. oldal.

²¹A magyar nyelv értelmező szótára. VI. Akadémiai kiadó. Budapest. 1980. 640. oldal.

²²Havasi Zoltán: *A terrorizmus és a jog*. (Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMNE. Budapest. 2003. 7. évfolyam 4. szám.. 46. oldal 1. bekezdés.)

²³U.o. 46. oldal 3. bekezdés.

²⁴Hadnagy Imre József: *Néhány gondolat a terrorizmus elleni harc időszerű társadalmi, katonai és rendvédelmi kérdéseiről konferencián elhangzottakhoz cikk nyomán*. Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMNE. Budapest. 2003. 98. oldal.

²⁵U.a.m.e. 97. oldal.

²⁶U.a.m.e. 96. oldal.

²⁷U.a.m.e. 98. oldal.

A terrorcselekmények elkövetésének körülményeit, a mélyebb összefüggéseket vizsgálva megállapítható, hogy minden esetben személyek, csoportok, népek, népcsoportok, államok, gazdasági formációk, politikai, gazdasági, pénzügyi, stb. szervezetek tevékenységével kapcsolatos elégedetlenség, az általa indukált érdekellentétek a terrorista cselekmények mozgatórugói. Az adott történelmi körülmények között bizonyos érdekek sérülnek, az érdekegyeztetés hiánya, vagy nehézsége vezet végső soron terrorista akciók elkövetéséhez. A terrorcselekmények (a lexikonok értelmezése szerint is) a történelemben retrográd szerepet játszanak, a dolgok természetéből eredően azonban a társadalomra gyakorolt hatásuk a haladást is szolgálhatja. Példaként említem, hogy az arab-izraeli (érdek)ellentétekkel összefüggésbe hozható izraeli terrorcselekmények a józanabbul gondolkodó izraeli vezetőket már hosszabb ideje arra ösztönzik, hogy az érdekek egyeztetésének kérdésével is foglalkozzanak. Áttételesen, a terrort szülő okokat keressék, azok megszüntetésén munkálkodjanak. Természetesen ezzel nem akarom tagadni a közel-keleti terrorizmus embertelenségét. Ellenkező esetben, ha az érdekellentétek megszüntetése nem cél, akkor „a terror terrort szül” jelenséggel találkozunk, sajnos erre újabb példaként lehet felhozni az iraki eseményeket is.²⁸

A témába tartozó szakirodalom, a médiában megjelent írások, híradások, konferenciákon elhangzott előadások alapján a terrorizmust találóan jellemező, és természetrajzába illő - azt teljesebbé tevő - megállapítások egy csokorba szedve az alábbiak. A terrorizmus:²⁹

- Hadüzenet nélküli háború.
- A fegyveres összeütközés egy sajátos formája.
- Aszimmetrikus hadművelet.
- A bűnözés egy módja.
- Bűncselekmény.
- Emberiség elleni büntett.
- Biztonságot fenyegető tényező.
- A békés világ mételye.
- Az atomkor kísértete.
- Fenevad hadviselés.
- Nem egyenruhás hadviselő fél.
- Láthatatlan arcvonal.
- Front nélküli háború.
- Hadüzenet nélküli fegyveres harc.
- Emberiség elleni agresszió.
- Arc nélküli ellenség.
- Settenkedő veszedelem.
- Az emberi gonoszság torz szüleménye.
- „Sötétben bujkáló fegyveres horda.”
- Gonosztett az emberiség ellen.

A „**Világégés**³⁰ - némely ókori görög filozófus szerint a világmindenségnek tűz által bekövetkező elpusztulása. A földkerekség nagy részének háború által való (el)pusztulása; világháború.”

A nemzetközi terrorizmus a nagyhatóerejű nukleáris fegyverek birtokában a fogalom szerinti tűzként képes lenne elpusztítani a világot. A terroristák „kezében” az atomeszközök a felelős emberi ellenőrzés alól kikerülnének, korlátlan alkalmazásuk a legvadabb pusztítást szabadítaná a Földre. Ez csaknem ugyanaz az atomháború lenne,

²⁸Hadnagy Imre József: *Néhány gondolat a terrorizmus elleni harc időszerű társadalmi, katonai és rendvédelmi kérdései konferencián elhangzottakhoz cikk nyomán. Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMNE. Budapest. 2003. 98. oldal.*

²⁹U.a.m.e. 97-98. oldal. *Néhány gondolattal kiegészítve.*

³⁰A magyar nyelv értelmező szótára VII. Akadémiai kiadó. Budapest. 1980. 420. oldal.

amelyet a katonai teoretikusok az 1970-es évek környékén képzeltek el, és ebben a terroristák saját magukat is képesek lennének elpusztítani (gondoljunk csak az öngyilkos akciókra.)

Háború a terrorizmus ellen

Hadtudományi kutatók már régen hangoztatják, hogyha a terrorizmust a XX. század végére nem sikerül „béklyóba zárni”, akkor nagy valószínűséggel csak mérhetetlen nagy erőfeszítéssel lesz megfékezhető. Ebben a gondolatban van is némi igazság, mert az új évezred eddig eltelt néhány évében minden eddiginél kíméletlenebb terrorcselekmények történtek (többek között az USA-ban, Izraelben, Spanyolországban, Irakban, Oroszországban, Egyiptomban). A terrorista erők nagy offenzívára készülnek, legalábbis ez derül ki az al-Kaida második emberének több országnak címzett fenyegető nyilatkozatából. A terroristák számos országot meg akarnak leckéztetni az iraki szerepvállalás miatt. A civilizált világnak ez esetben az a feladata, hogy az arabok szent háborújához (dzsihadhoz) hasonlóan „keresztesháborút” hirdessen a terrorizmus ellen, olyan számvetéssel, hogy azt győztesként be is fejezze.

Egy háború menete és kimenetele nem ugyanaz, ha a szereposztás egyszer ez, máskor az. A terrorizmus háborújában a támadók a terroristák, a terrorszervezetek, a megtámadott a „civilizált világ, vagy annak egy szelete”. A szereposztás pont fordított a terrorizmus elleni háború esetén. A terrorizmust az emberiség csak akkor tudja megzabolázni, ha kezdeményezően lép fel vele szemben, azaz háborút indít ellene, és nem a terrorizmus háborújának szenvedő részese marad, csak jogos önvédelmi harcot folytat. A világ terrorfenyegetettségének ismeretében a legjobb védekezés a támadás elvet kell érvényesíteni. Az eddigiekből egyértelműen következik, hogy ebben a párharcban a terrorizmus háborújáról, és a terrorizmus elleni háborúról beszélhetünk. Úgy vélem bármelyik háborúról is van szó, az nem azonos a klasszikus értelemben vett háborúk egyikével sem. Ebből eredően a háború minden ismérve nem is igaz rá. A terrorizmus által és ellene viselt háború egy különleges összeütközés, egy olyan harc, amelyben az egyik félnek nem mindig van alkalma fegyvert használni. Ez egyébként a tanulmányom eddig leírtakból is egyértelműen kiderül.

A XXI. század emberiségének a terrorizmus elleni háborúja sok tekintetben különbözni fog az eddigi értelemben vett háborúktól. A terrorizmus elleni küzdelem egy sokszorosan átgondolt elmélet alapján álló komplex gyakorlati tevékenységrendszer jelent, amelyben fontos szerep hárul a fegyveres erőkre, a bűnüldöző, felderítő, katasztrófavédelmi, rendvédelmi, stb. szervezetekre.

A terrorizmus háborúja emlékeztet a partizán-, valamint a gerillaháborúra. Azt azonban meg kell jegyezni, hogy a partizán-, és gerilla-hadviselésben fellelhető embriességi vonások, a hadijog bizonyos elemeinek tiszteletben tartása racionális vonások, de mindezek azonban hiányoznak a terrorcselekmények eltervezőinek, és végrehajtóinak eszköztárából. A klasszikus értelemben vett háborúk elmélete csak részben igaz a terrorizmushoz köthető háborúkra. A háborúkról szóló elmélet így szükségszerűen változik, meglátásom szerint kiegészül a terrorizmus által és az ellene viselt háborúk fejezetével.

Józan megítélés szerint a XXI. században elképzelhetetlen egy olyan nagyságrendű fegyveres összeütközés, mint az az első és második világháború esetében volt. A terrorizmus elleni fellépés sem lehet ehhez hasonló nagyságú éppen a terrorizmus természetéből fakadóan. Abból kiindulva, hogy erre a harcra találóbb kifejezést nehéz találni nem követünk el hibát, ha a terrorizmus elleni fellépést háborúnak nevezzük.

A terrorizmus által viselt háború a háborúk egy különleges formája. E háború egyik hadviselő felének, a terrorizmusnak a természetrajzához a tanulmány eddigi része számos adalékkal szolgál, melyet szükségtelen megismételni.

A terrorizmus elleni háború a háborúk egy új - XXI. századi - formája. Ez a háború a maga politikai, gazdasági, diplomáciai oldala mellett egy különleges módon megvívott fegyveres összeütközést jelenít meg. Ezt a háborút az ENSZ jogos, a világ népeinek oldaláról nézve igazságos háborúnak (a nemzetközi szervezet szóhasználata szerint fegyveres fellépésnek) kell, hogy elismerje. De facto (ténylegesen) ez még nincs így, mert a WTC elleni terrortámadást követően ugyan az ENSZ BT elfogadta az 1373. számú határozatot, amely széleskörű lehetőségeket biztosít a tagállamok számára a terrorizmus elleni hatékony fellépéshez, de elsősorban a pénzügyi lehetőségek korlátozása terén. Az ENSZ állásfoglalása a terrorizmus kérdésében nem egyértelmű, ez még várat magára. A világszervezetnek egyértelművé kell tenni, hogy a maga eszközeivel hatékonyan segíti az emberiséget a terrorizmus elleni küldetése teljesítésében.

A terrorizmus elleni háborút politikai, gazdasági, diplomáciai területen csak indirekt módon lehet folytatni. A katonai fellépés (fegyveres küzdelem) megindítására sem a klasszikus szabályok az érvényesek, mert nagy valószínűséggel nem reguláris fegyveres erők ellen kell ezt a harcot megvívni. A világon szétszórta terrorista szervezetek valóban léteznek, de a derékhad a „fekete sereg” nem egy szervezett katonai alakulat, az esetek többségében a harcosok egészen az akciók megkezdéséig „láthatatlanok” maradnak.

A történelemből ismert, hogy a hadiállapot kinyilvánítása hadüzenettel történik, (megjegyzendő azonban, hogy eddig is sok példa van a hadüzenet nélküli háborúra, agresszióra). „*A hadüzenet állam, vagy koalíció akaratnyilvánító hivatalos diplomáciai közlése, a fegyveres támadás megindításáról, azoknak az okoknak a megjelölésével, amelyek miatt a háborút indokoltnak tartja.*”³¹ A terroristák, terrorszervezetek médiumokon (rádió, televízió) keresztül történő üzengetése azt valószínűsíti, hogy létező szervezetekről³² van szó. Az üzengetés a maga nemében hadüzenetnek fogható fel. A terrorista szervezetek részére a hadüzenetet, vagy ultimátumot a hadviselésben meghonosodott módon nem lehet átadni, mert a címzett „lakhelye” ismeretlen. Egy rejtőzködő ellenfélnek csak úgy lehet hadat üzenni, ahogy azt ő is megteszi, erre a feladatnak maradnak a modern technikai eszközök, többszörös áttételen keresztül a közvetítők, ugyanis egy illegális szervezethez diplomáciai út nem is vezethet.

„*Az 1907. évi III. hágai egyezmény 1. cikke kimondta, hogy az ellenségeskedéseknek nem szabad megkezdődniük előzetes és minden kétséget kizáró értesítés nélkül, mely akár megokolt hadüzenetnek, akár ultimátumba foglalt feltételes hadüzenetnek az alakjába foglalható.*”³³ Az al-Kaida hazánkban is címzett fenyegetésének valódiságáról találgatások folytak, egy ilyen üzengetés „a minden kétséget kizáró értesítés” kritériumának nem felel meg³⁴ Megjegyzendő, hogy – a terroristák kiszámíthatatlansága miatt - nem kizárt a fenyegetés betartása. A terrorizmus természetéből fakad, hogy „nem akar (nem tud?) az ellenfél szemébe nézni.” A terrorizmus elleni háborúban a kezdeményező fél csak a korábban leírt formában, indirekt módon tudja a másik fél számára egyértelművé tenni szándékát. Ebben a tekintetben - meglátásom szerint - a civilizált világ nem késlekedhet, a hadüzenetet minél hamarabb „kézbesíteni kell.”

A hadtudomány azt is elismeri, hogy „*a háborús cselekmények megindulását nem mindig vezeti be hadüzenet, mert a támadó, egyrészt nem akar lemondani a meglepetés nyújtotta katonai előnyökről, másrészt pedig nem mindig akarja vállalni a háború*

³¹Hadtudományi lexikon. A-L. Magyar Hadtudományi Társaság. Budapest. 1995. 490. oldal.

³²Egyébként a felderítő szolgálatok több tucat terrorszervezetről tudnak.

³³U.a.m.e.

³⁴Végül is a szakértők a fenyegetést hitelesnek fogadták el, ezért hazánkban is az illetékesek a megelőzést szolgáló rendszabályokat foganatosították.

kirobbantásáért a felelősséget.” A felelősségvállalás, és a „szembe babám” kérdésében vannak „nehézségei” a terrorista szervezeteknek. Az ellene viselt háborúban sokkal előnyösebb, ha meglepetésszerű akciók után a „barlangjában” pusztul el a „fenevad”, erről az előnyről nem szabad lemondani, mert a terrorizmus nem érdemel könyörületet.

A továbbiakban néhány dolgot – nem logikai rendben - felvillantva érzékelhetővé válik, hogy a terrorizmus ellen viselt háború, a vele szembeni fegyveres fellépés miért különleges.

- A klasszikus értelemben vett háború ismérvei csak részben igazak rá.
- A világ terrorizmussal fertőzött részein csak multinacionális erők egyidejű fegyveres fellépésével lehet sikert elérni.
- A terrorizmust támogató államokat úgy kell elszigetelni, hogy ne tudjanak menedéket adni a terroristáknak, terrorszervezeteknek.
- Kizárt a hadtudomány által hirdetett módon a szembenálló felek közötti nyílt fegyveres összeütközés katonai szervezetekkel, eszközökkel, és tervek szerint.
- A szembenálló félnek, a terrorista szervezeteknek nincs reguláris fegyveres ereje.
- A terrorista jogi értelemben nem tekinthető harcosnak.
- Hadszintér a klasszikus értelemben nem létezik. A fegyveres cselekmények nem a klasszikus értelemben folynak, mivel a terroristák legkedvezőbb létezési módja „oszolj el a tömegben, és a világon”.
- A terrorizmus elleni háború nem hagyományos módon kezdődik. Nincs csapatösszevonás, hadműveleti felvonulás és szétbontakozás, arcvonat, harcrend, stb. egységes elgondolás és terv alapján folyó haditevékenység.
- Egyidejűleg több helyszínen, nagy valószínűséggel megbízható felderítési adatokra alapozva meglepetésszerű rajtaütéssel történik a rejtőzködő terroristák elleni támadás, a helyzettől függően ezt követi a lefegyverzés, az elfogás, végső esetben az élő erő, valamint a terrorakciókhoz felhasználni kívánt eszközök elpusztítása.
- Góccokban jóval a háborús küszöb alatti fegyveres összeütközés folyik.
- A terroristák egyidőben sokféle harcmódot alkalmaznak, ezért az ellenük fegyveresen fellépőknek kiválóan felkészültnek, felkészítettnek kell lennie.
- Kommandókra épülő (kis kötelékekkel történő) harc folyik.
- Összességében a világnak csak nagyon kis szeletében jelenít meg „hadiállapotot”.
- A fegyveres fellépés időtartama nem határolható be, valószínűsíthető az elhúzódó háborús állapot.
- A megtámadottnak nem mindig van alkalma fegyvert használni.
- Különleges hadviselési móddal lehetséges az ellenfél felőrlése. Ez hasonló ahhoz, mint amikor az oroszok - a II. világháborúban - Sztálingrádban (ma Volgográd) minden házáért külön csatát folytattak. Ezt a mai helyzetre átvittetve azt jelenti, hogy a terroristák minden sejtjét külön fel kell kutatni, és ellene fegyveresen fellépni, azt tudva, hogy térben azok jelentős távolságra helyezkedhetnek el egymástól.
- A terroristákat sok helyen a nép fiának tekintik, tisztelet övezi őket, ezért az ellenük való fellépés népharagot vált(hat) ki.
- Különleges szerepet kap a polgári katonai együttműködés (CIMIC).

A terrorizmus ellen viselt háború egy igen nehéz, nem látványos, hosszadalmas küzdelem, akár a tervező, szervező, végrehajtó, akár a védekezésre kényszerülő oldaláról vizsgáljuk. Ebben a küzdelemben gyors eredmény talán nem is lehetséges.

A terrorizmus elleni háborúra is igaz, hogy a szembenálló felek aszimmetrikus hadviselést folytatnak. Az aszimmetria többek között abban jelentkezik, hogy:

- Az egyik oldalon azok az államok (szövetségi rendszerek) állnak, amelyek tudományosan szervezett, modern eszközökkel ellátott (nehézfegyverekkel is rendelkező) haderőt tartanak fenn biztonságuk szavatolására.
- A másik oldalon esetenként bizonyos államok támogatását élvező csoportosulások, szervezetek, stb. állnak, amelyek célkitűzéseik elérése érdekében titkos katonai szervezeteket, csoportokat tartanak fenn és alkalmaznak, gyakran (öngyilkosságot is vállaló) egyéneket készítenek fel az akciók végrehajtására, legtöbbször csak egy-egy kijelölt cél rombolására, megsemmisítésére elegendő fegyver (robbanó eszköz) igénybevételével. Az akciókra való felkészítés rejtetten, a cselekmények végrehajtása nem a nemzetközi jog, és a hadviselési szabályok szerint történik. A terrorcselekményeket legtöbbször azokon a helyeken hajtják végre, ahol tömegek vannak jelen és a romboláson kívül a pszichikai hatás is a legnagyobb.

Összegzésként elmondható, hogy a világ nyugodt, békés élete ennek a gyilkos kórnak a gyógyításával, a kóros állapot megelőzésével lehetséges. Első lépésként a terror, a terrorizmus természetrajzát kell megismerni. Ez magában véve is nehéz dolog, de az ellene való hatékony fellépés még nehezebb. Ez utóbbi érdekében a teljesség igénye nélkül:

- Fel kell tárnai a terrorizmus kiváltó okait (összességében, és a világ régióira vonatkozóan).
- Egyértelművé kell tenni a terrorizmus elleni háború elkerülhetetlenségét.
- A lehető legtöbb államot meg kell nyerni ehhez a küzdelemhez, beleértve a fegyveres fellépésben való részvételt is.
- Ki kell dolgozni a fegyveres fellépés legcélravezetőbb módjait, módszereit.
- Meg kell teremteni a terrorizmus elleni háborúban résztvevő szervezetek szoros együttműködésének feltételeit.
- Létre kell hozni a terrorizmus elleni háború leghatékonyabb eszközrendszerét.
- Fel kell készülni a viszontválaszra, a terrorakciók megelőzésére, a terrorizmus „váratlan csapásának” elhárítására.

A terrorizmus egy különleges elmélete, alattomos és orv gyakorlata a politikai célokért való küzdelemnek. Az ellene való fellépést bátran nevezhetjük háborúnak, amely a tanulmányban megfogalmazottaknak megfelelően a XXI. század sajátos háborúja. A hadtudomány elméletében tárgyalt háborúktól sokban különbözik, ha ezt igaznak fogadjuk el, akkor a háborúkról alkotott elméletet ki kell egészíteni erre a háborúra vonatkozó részekkel.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Boda József: A nemzetközi terrorizmus és az ellene való összefogás szükségessége lehetőségei (Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMNE. 2003. 7. évfolyam 4. szám. 69-76. oldal.)
2. Hadnagy Imre József: Néhány gondolat a terrorizmus elleni harc időszerű társadalmi, katonai és rendvédelmi kérdései konferencián elhangzottakhoz. (Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMNE. Budapest. 2003. 95-98. oldal.)
3. Havasi Zoltán: A terrorizmus és a jog. (Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMNE. Budapest. 2003. 7. évfolyam 4. szám. 46-68. oldal.)
4. Kőszegvári Tibor: A fegyveres erők szerepe és feladatai a nemzetközi terrorizmus elleni harcban. (Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMNE. Budapest. 2003. 7. évfolyam 4. szám. 8-27. oldal.)
5. Szternák György: A terrorizmus és a terrorizmus elleni harc tudományos igényű vizsgálatának folyamata. (Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMNE. Budapest. 2003. 7. évfolyam 4. szám. 41-45 oldal.)

6. Kurta Gábor: A nemzetközi terrorizmus elleni küzdelem új dimenziói. (Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMNE. Budapest. 2003. 7. évfolyam 4. szám. 99-104. oldal.)
7. A magyar nyelv értelmező szótára. I. Akadémiai kiadó. Budapest. 1984.
8. Hadtudományi lexikon. A-L. Magyar Hadtudományi Társaság. Budapest. 1995.
9. Akadémiai Kislexikon A-K. Akadémiai kiadó. Budapest. 1989. 701. oldal.
10. A magyar nyelv értelmező szótára. VII. Akadémiai kiadó. Budapest. 1980.
11. Hadtudományi lexikon. M-ZS. Magyar Hadtudományi Társaság. Budapest. 1995.
12. A magyar nyelv értelmező szótára. VI. Akadémiai kiadó. Budapest. 1980.

Képek jegyzéke:

1. **A New York-i WTC a támadó repülőgépek becsapódása után.** Forrás: Katasztrófavédelem XLIII. Évfolyam 10. szám (2001. október.) borítólapja.

Készen a veszben

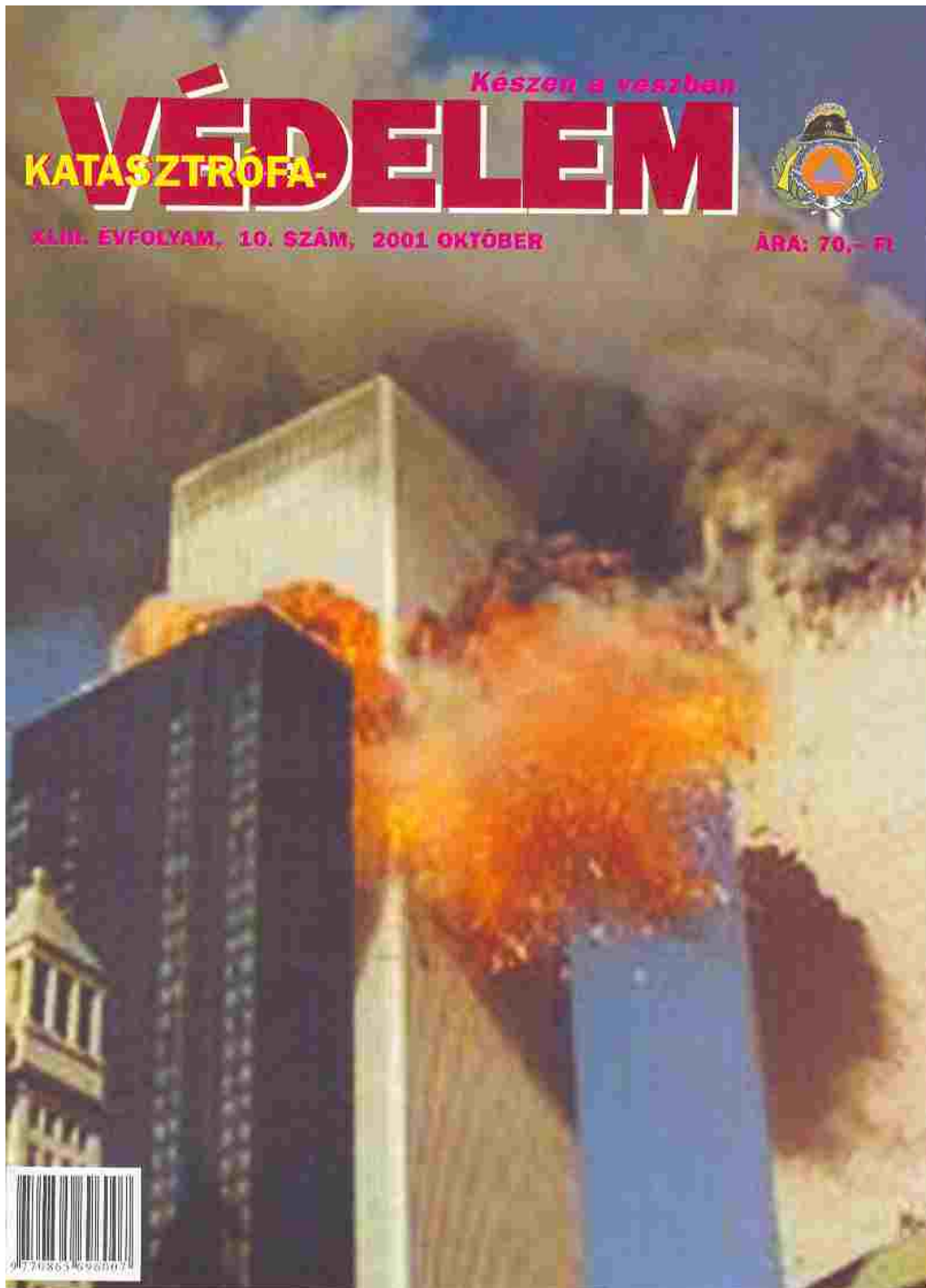
VÉDELEM

KATASZTRÓFA-

XLIII. ÉVFOLYAM, 10. SZÁM, 2001 OKTÓBER

ÁRA: 70,- Ft

2. **A beszlani iskolások és szüleinek tragédiája.** Forrás: Blikk magazin.
2004. szeptember 3. szám.

Megjelent: MHTT. Hadtudomány. XIV. évfolyam 2005. 1. szám. 18-34. oldal.